

היה קורא פרק שני ברכות

לְמַח קדמה פּרשת שמע לַוהיה אִם שמוע. וְאִם תּיפּוּק ליה דקדמה צמורה וי"ל דהכי קאמר למה קדמה אף לפרשת יציאת דקדמה לכּוּן אֵלּא ודאי אִין אֵנו חוששין לֹא שהיא קודמת צמורה משום דלמחרין אִין מוקדם ומאוחר וְאִ"כּ היה לנו להקדים ויהיה שהיא מודברת בלשון רבים:

וַיֹּאמֶר אינה נוהגת אֵלּא ביום. מכלן משמע כר' שמעון דלמר צפ' הסכלת (מנחות ד' מג.) דלילי' מ"ע שהזמן גרמא וכן איתא בקדושין (פ"ק ד' ג.) דקאמר יציאת מצות עשה שהזמן גרמא וְאִם אִ"כּ למ"ד (מנחות מה.) יציאת חובת טלית הוא ואפילו מונחת בקופסא אפ"ה חייבת בלילית והכי אשכחן שהיא הזמן גרמא. וי"ל דלס היא כסות המיוחד ללילה פטור והכי איתא בירושלמי דקדושין אמר להס ר"ש אִי אִם מודים לי דלילית מ"ע שהזמן גרמא שהרי כסות לילה פטור מן הילית אִ"ר אֵילּא טעמא דרבנן שאס שהיה מיוחד ליום ולילה שמיזב בלילית: **וַיִּמְנַח תּפּילין** ומצא. ומהתם משמע שמותר להניח תפילין בִּין גאולה לתפלה וכן בטלית מניח אדם טליתו בִּין גאולה לתפלה. וכן מלניו שרבי יצחק צרבי יהודה שלח אחר טליתו ושהה השליח וכבר קרא ק"ש בצרכותיה ונתעטף בטליתו וגמר שמונה עשרה והציא ראייה מהכא מההיא דרב. מ"מ יש לחלק בִּין תפילין לטלית דעיקר ק"ש ותפלה שייכי בתפילין כדלמר בסמוך כאלו מעיד עדות שקר בעצמו פירוש צדקן שזהו שהוא קורא והיו לטוטפת ולאות על דך ואִין. ותפלה נמי כדלמרן ט קרי ק"ש ומתפלל זו היא מלכות שמים אצל יציאת שאינו אֵלּא חובת טלית שאס יש לו טלית חייב ואס אִין לו פטור מלילית ויכול לקרוא ק"ש בלא יציאת ודאי דהוּ הפסקה. והרב רבי משה מקוצי היה אומר דאפי' מכלן אִין ראייה דמני למימר הניח תפילין בלא צרכה ולאחר י"ח ממשמש צהס ומצדק עליהס וצדיק סגי שגס מותר להתעטף בטלית צעת שקדיו מטונפות ואחר שיטול ידיו ימשמש בטליתו ומצדק: **וּמְבַרַךְ** מצות האמורות בתורה. וְאִם וְכִי ק"ש לא הוה בכלל מצות האמורות בתורה. וי"ל דאי לא מני צדיק ק"ש הוה אמינא דדוקא הני דלית להו קביעות זמן אצל ק"ש דקביע להו זמן לא הוּאֵל חומן עובר קמ"ל: **עוֹלָה** בלא מנחה. ה"ה דמני למימר בלא נסכים שהרי עולה נמי טעונה נסכים אֵלּא ליטנא דקרא נקט עולה ומנחה וגו': אמתן

תורה אור השלם

1. וְיָ אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא אֱלֹהִים חַיִּים וְקַדְוֵי עוֹלָם מְקַצְפוּ תּוֹרַשׁ הָאֶרֶץ וְלֹא יִכְלוּ גוֹיִם לְעַמְּוָהּ:
ירמיהו י

מוסף רש"י

כאילו מעיד עדות שקר בעצמו. כלומר בנקבה דנראה כמו מעולה לא זהו מקצפו תורש הארץ ולא בעצמו לשמא מעלה הוא (הו בשם רש"י).

וה' אלהים אמת. לך אִין מפסיקין בִּין אִני ה' אלהיכם לאמת: כל אמת אמת חפסיה להאי. ריהטא של אמת חפסתו לזה: הא שמעפסא. דרב שמואל בר יהודה אמר אמרי צמערצא וכו'. ק"ש של ערבית אִין קורין צה פרשת יציאת כולה לפי שאִין מצות יציאת בלילה אצל מתחילין אותה ומפסיקים צה ומדלגים ואומרים אִני ה' אלהיכם אמת: לא יסחיל אִין צריך להתחיל ויאמר ערבית: אסחולי מתחילין. דהא מתחילי צמערצא: אמר אִני ה' אלהיכם. דהיינו פרשת יציאת: צריך לומר אמת. כדכתיב וְה' אלהיכם אמת: והא צעי לאדכוורי יציאת מלרים. דתנן (לעיל דף יב:) מוציקין יציאת מלרים בלילות ואִי לא אמר אמת ואמונה ולא אמר פרשת יציאת היכי מדכר יציאת מלרים: ושנו לך. מי כמנה בללים וגו' מלכותן רלו צניך עד גאל ישראל והשכיצנו: שזה ללמוד. ודברת ב'סא: וזה ללמד. ולמדתם אותם את בניכם: ואס לא ללמד תחלה היאך ילמד את בניו: וזה לעשות. ויאמר אִין צה אֵלּא עשייה: וקשרסס. דתפילין: וקפססס. דמוחה עשייה היא: רב משי יד. פסע אמת ראויה עשה כן: והיכי עביד הכי. שהקדים ק"ש לתפילין: כוך. קבר שחופרין בקירות מערה ארכו ד' ט' ורחבו ז' ט' טפחסי: פטור מק"ש. דהעוסק במצוה פטור מן המצוה כדלמרין צפ"ק ד' יא.) בשצמך צציתך פרט לעוסק במצוה: וסיפא צמרס. והכי קאמר אס שנים הס מניח את מצורו חופר והוא עולה ומקיים מצוה ק"ש ותפילין ותפלה וחוזר למלאכה ומצורו יעלה ויניח תפילין ויקרא ק"ש ותפלל: מ"מ. תפילין קודמים לק"ש: עול מצוה. דהנחת תפילין עול מצוה הוא: קריאה לקריאה. שמע שהוא קבלת מלכות שמים לוהיה אס שמע שהוא קבלת עול מצוה: ומקדים. משמים: ומצדק. על המורה: וממני פרקין. אלמא ט) מקדים הוא לעסוק צמורה דהיינו [א] עשייה דמצוה מקמי מלכות שמים: שלוחא הוא דעוים. השליח קלקל שאיחר להציא לו תפילין מעיקרא ט) והגיע זמן ק"ש והחזק לקרות כדי שלא יעצור הזמן וכי ממני עולת דתפילין אִנמינהו: דאלו מעיד עדות שקר בעצמו. ליטנא מעליא: כאלו הקריב עולה בלא מנחה. שחייבו הכתוב להקריב עמה שגא' (במדבר כח) ועשירית האיפה וגו' אף הקורא ואינו מקיים אינו גומר את המצוה: נסכים. הוא היין המתנסך על גבי המזבח אחר העולה והוצח כדכתיב ונסכיהס חלי ההין וגו' (סע.) וה' דמני למימר כאלו הקריב עולה בלא מנחה ונסכים דהא עולה נמי טעונה נסכים אֵלּא ליטנא דקרא נקט עולה ומנחה זצח ונסכים: יפנה

א) ג'ל ללמד, ט לעיל דף יא: א) דברסין ט) ד) שסיא, ט) [אמת], ט) כסיא: ו, וכי"ל ט) כיצ ק, ט) סיא טפס: וחשיב דלא חלי. ט) יניח תפילין ויקרא ק"ש ותפלל כ"ל.

הגהות הב"ח

א) גמ' ואת תפילין ומצלי והכי: (ט) רש"י ד"ה ומתני פרוקין אלמא. י"ב מפרש הקושל מחן [למדן] קודם ק"ש כי ועל זה שיקרן אחר כך לומר וכי מינא בלגא ממני זמן ק"ש דאי מנחא דמתחילין והדר קרי מלי קאמר וכי וכו' הא היינו בלגא ממני זמן ק"ש סג זמן תפילין [לא מעט לקרן פירש כשיי דקדושא] הוא מנחא דעסק קודם] צמורה. דק שיה למה [לא מנחא] צממת מחן [מנחא דמתחילין] ולא יצטרך לומר וכו' ואפשר לתנן [ד"ה וכו' מינא בלגא] ממני זמן ק"ש והיא מתחיל בעשיית מצוה דהיינו [למחר זכרון] דהמתחילן להתעסק בעשיית מצוה הניח תפילין שהוא ג"כ עשיית מצוה קודם ק"ש זה אינו דל"כ מלי מנחא אחר כך אס נמלי אקסדמיה דהכתיב דלגא וכו' איהידי דהיא בלגא ממני זמן קריאת שמע והמתחיל [בעשיית מצוה] שהוא למוד יניח תפילין כשיגיע [הזמן קודם ק"ש] וי"ע [ואס נפרס דלמוד לא מקרין עשיה פי' כך ותו מי סבר ליה כ"י יאושע ב"ק והאמר וכו' אלמא] דלך בקריאה לא סבר כ"י יאושע ב"ק [מדלגת קודם ק"ש והלמוד] הוה קריאה דמצוה אֵלּא לפי פירש"י [משמע דלמוד מקרין עשיה:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה ומני פרוקין כ"י דהיינו עשיה נמתק עשיה. וי"צ קריאה:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף, והא כל הטליתות יש לו להטיל יציאת וכו' ומה שירך זה ללילה.

רב ניסים גאון

לאפוקי ממאן דאמר למשנה אינו צריך לברך. בעל זו המימרא רב הונא ועיקרה בפרק ראשון (דף יא):

בן קרחה להקדים לקריאה לקריאה קריאה לעשיה מי שמעת ליה ותו מי סבר ליה כרבי יהושע בן קרחה והאמר ט) רב חייא בר אשי זמנין סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב ומקדים ומשי ידיה ומברך ומתני לן פרקין ומנח תפילין והדר קרי ק"ש וכ"ת בדלא מטא זמן ק"ש א"כ מאי אסדהרתיה דרב חייא בר אשי לאפוקי ממ"ד למשנה אין צריך לברך קמ"ל דאף למשנה נמי צריך לברך מ"מ קשיא לרב שלוחא הוא דעוית: אמר עולא הכל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר בעצמו א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים: ואמר רבי יוחנן הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה יפנה